

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Kranjsko sadje na dunajski jub. sadni razstavi.

V sredo 11. t. m. se je otvorila na Dunaju cvetlična in sadna razstava, katere se je udeležila na vabilo avstrijskega pomologičnega društva tudi naša dežela. Posebno sadje za to razstavo je zbrala po naročilu deželnega odbora kmetijska šola na Grmu, ki je v malo dneh dobila tako lepo sadje, da ga na Dunaju sploh občudujejo. Izmed vsega sadja, ki ga je prejelo pomologično društvo od raznih avstrijskih dežel je kranjsko sadje najlepše. Od c. kr. vrtarske družbe na Dunaju, ki je vprizorila vso to razstavo, je prejelo kranjsko sadje častno diploma, ki velja vsem, ki so pripomogli k lepemu vspehu kranjske skupine. Poslali so pa sadje sledeči gg.: Ulm iz Klevevža, grof Barbo iz Rakovnika, Jož. Rudež iz Tolstega vrha, H. Goriany iz Ruprčvrha, Jan iz Podhoma pri Gorjah na Gorenjskem, baron Apfaltrern iz Križa na Gorenjskem in kmetijska šola na Grmu. Razstavo samo je otvoril nadvojvoda Reiner, ki je pri obhodu počastil z razgovorom tudi vodjo kmetijske šole na Grmu gosp. V. Rohrmana, ki je aranžiral kranjsko skupino. Splošna je sodba, da ima kranjsko sadje lepo bodočnost.

GOSPODARSTVO.

Letošnja vina

kažejo pogostoma zopet to napako kot lani, namreč da rjavijo in se gostijo (nategujejo). Svetujem torej vsakemu vinogradniku, naj naredi sledečo poskušnjo:

Naj vzame iz vsacega soda en kozarec mladega vina in ga postavi na dotični sod in naj ga tam opazuje. Če je vino zdravo, se bo v 24. do 48. urah začelo čistiti, če ima pa zgoraj omenjeno napako, se v tem času zgosti ali vsaj temnorjavo postane. Vino, ki kaže to napako, treba je kmalu v dobro zažveplan sod pretočiti.

To se napravi tako-le: prazen sod se dobro pomije, njegova vratca se zapró in čep se zamaši. Potem se pa od zgoraj pri vehi vtakne v sod na dratu privezan žveplov trak, ki se ga poprej našge. Na sod kakih 6 hl (bariglo) je treba vzeti 1 žveplov trak (1 šnito). Da žveplo v sod ne kaplja, treba je imeti za to pripravljeno pod dratom visečo malo skledčko, še bolj je pa rabiti novo azbestno žveplo, ki nič ne kaplje.

Jako pogostoma se letos dogaja, da postanejo vina vlačljiva ali sluznata. „Vino mi je „volno“ postalo,“ s to pritožbo je prišlo že dosti vinogradnikov k meni.

Če vino sluznato (volno) postane, je to najboljše znamenje, da je to nizko, šibko, vodeno vino. Kaj pomaga, ko naši vinogradniki vkljub vsemu prigovarjanju od strani veččakov ne morejo nikdar dočakati, da bi grozdje pošteno dozorelo! Letos so nekteri hiteli že koj po malem Šmarnu brat, potem pa ni čuda, da so pridelali kislo vodo mesto vina!

Ker sem natanko popisal vlačljivost vina in sredstva proti njej v zadnji številki „Kmetovalca“, omenjam le na kratko: Komur je vino vlačljivo (volno) postalo, ta naj

ga koj pretoči v kad in pri tem dobro premeša, preliva in z metlico pretepa.

Če ni vino nič ali malo na tropu kipelo, naj mu pri tem dodene 15 do 20 gramov tanina ali čreslovine na vsakih 100 l. Čreslovina ali tanin se dobi v lekarni. Kdor je ne more dobiti, ta lahko vzame na vsakih 100 l vina nekaj (peščico) grozdnih peškov (peljkov), jih stolče, polije s kozarcem finega špirta in ko se vse dobro razmoči, naj tekočino odlije in nalije v vino. V peških se namreč nahaja obilo čreslovine, ki je v špirtu raztopna. Da morajo biti peški suhi, ne plesnivi ali žaltavi, se samo ob sebi umé. Potem se sod dobro s krtačo in vodo pomije, zažvepla in se vino zopet vanj pretoči. Sod se na to do vrha napolni in zamaši. Če je vino jako šibko, dobro mu je na vsakih 100 l dodati 1 l finega špirta — več ni po novi vinski postavi dovoljeno.

Azbestno žveplo, to je žveplo na azbestnih trakovih, ki ne kaplje in trak ne zgori, se naroča pri tvrdki A. Christanell, Bozen (Tirol). Je sicer dražje kot navadno, porabi se ga pa veliko manj. Dobro bi bilo, da ga ima en ali drugi trgovec pri nas v zalogi.

B. Skalicky.

Varčujmo z letošnjo krmo!

Letos imamo tako malo krme, da je treba prav varčnega gospodarstva, ako hočemo skozi celo zimo prav izhajati. Pred vsem je paziti na to, da se dragocene letošnje krme nič ne pogubi po nepotrebem. Krmo je imeti zaradi tega dobro spravljeno in jo je iz kupa varčno jemati. Kjer leži krma vsa razkopana, tam se je mnogo shodi, mnogo zmrvi in navadno tudi mnogo raztrosi. Bodimo v tem oziru do skrajnosti pogubljivi in varčni slično kakor pri drugih naših pridelkih. Nič je ne sme priti v steljo ali gnoj, ampak vsa do zadnje bilke se ima porabiti za pokladanje!

Nujno priporočamo letos našim gospodarjem, da krmo režejo in merijo na koše. Vsak dan naj je pride enako veliko v hlev! Na ta način bomo najbolj varčevali! Kdor meče jeseni in v pričetku zime krmo na debelo v jasli in gare, temu je proti koncu zime rado zmanjkuje, tudi ob dobrih letinah. In žal, da se prav v tem oziru pri nas dostikrat in mnogo greši. Čas je, da se tudi pri nas privadimo rednemu krmljenju in da pridelano krmo tako razdelimo in odmerjamo, da jo dobi živina vso zimo enako veliko in v kolikor mogoče enaki sestavi. Zlasti nas letošnje pomanjkanje sili, da smo v tem oziru do skrajnosti previdni. Vsa slama, ki smo jo letos namenili za krmo, naj se tako razdeli, da jo bomo pokladali živini celo zimo v enakih odmerih. Med deteljo bo kazalo pomešati polovico slame, med seno eno tretjino slame in več, da se bo prav izhajalo. Vsa krma naj se zreže, ker se da z rezanico bolj varčevati kakor s celo krmo. Rezanica se da

tudi dobro meriti na koše, kar je za varčno gospodarstvo neobhodno potrebno.

Važno je dalje, da pokladamo krmo po malem in raje po večkrat. To ugaja živini in nam. Krma naj se predloži po trikrat in štirikrat, ne pa naenkrat. Iz polnih jasli odpade več krme! Če ostane kaj zjedij v jaslih, naj se poskrope s slano vodo, da jih živina raje požre.

Važno je pa tudi to, da ne pokladamo vsi živini enake krme. Molzni živini je treba boljše krme kakor jalovi govedi. Kjer se mleko dobro v denar spravlja in lahko proda, tam se nujno priporoča, da pokladajo letos tudi nekaj močnih krmil, kakor n. pr. oljnih tropin, otrobov itd., kajti ob slami ne moremo zahtevati zadostne molže. Dobrim molznim kravam je treba tečne krme in če je manjka doma, si je treba pomagati z močnimi krmili! —r—

Krmimo v zimskem času prekoristne ptičke!

Letošnje leto dokazalo je do dobrega, kako prijetno in hasljivo je za ljubitelje sadja, ako to dobro obrodi. Žal pa, da našim pridelovalcem sadja iz obilne sadne letine tista denarna korist ne sledi, katero si pač želijo. Pri vsem tem jim je pa vendar gospodarska dolžnost za to skrbeti, da škodljivce sadnega drevja kolikor mogoče preganjajo in uničujejo. Povzivalcev sadja je pa tudi takorekoč moralna dolžnost, pridelovalce sadja v tem po mogočnosti podpirati. No, k poglavitim škodljivcem sadjarstva prištevati je pa v prvi vrsti škodljive mrčese, pred vsem razne gosenice metuljev. Pri nas v naših krajih nahajajo se gosenice sledečih najhujših sadnih škodljivcev: 1. Drevesni ali glogov belin. 2. Obročkar. 3. Zlatoritec. 4. Glavač. Prvi prezimuje v podobi prvih olevnih gosenic, v takozvanih gosenčjih gnezdih. Gosenčja gnezda imenujemo pa z neko trdno, befo prejo v dol viseče zvitke skupaj zvite ter z isto prejo na vejice drevja čvrsto pritrjeno suho listje. Drugi prezimuje v podobi jajčk, katera metuljka prav na gosto v podobi kaj trdnega obroča okolo mladih in drobnih vejic zalegva. Odtod ime tega škodljivca = obročkar. Zlatoritec prezimi tudi v podobi jajčk, katera samica v suho listje, v podobi kupčkov, pokritih z neko rumeno volno, zalegva. Gnezda tega škodljivca pa ne vise na vejah dreves, ampak ona so k njim z neko trdno prejo trdno pritisnena. Glavač prezimuje istotako v podobi jajčk, katera samica po deblih in vejah v podobi kupčkov zalegva ter jih z rujavo dlako lastnega telesa pokrije, tako da postanejo kupčki kresilni gobi podobni.

Zalego teh mrčesov uničujejo v zimskem času ptički, kateri pri nas prezimujejo ter jo za lastno hrano potrebujejo. K takim prekoristnim ptičkom prištevati gre v prvi vrsti vse senice, potem pa malega drevesnega plezca ali brgleza. Razun da ti ptički v zimskem času zalego naštetih mrčesov za lastno hrano potrebujejo, potrebujejo pa na spomlad ob času gnezdenja čuda gosenic in črvičkov za pitanje svojih mladičev, tako da so nam ti ptički po zimi in v poletnem času prekoristni. Ob času gnezdenja uničujejo pa gosenice in črviče, ker jih istotako za pitanje svojih mladičev potrebujejo, tudi še drugi pri nas prezimajoči ptički, kakor: vrabiči, ščinkovčki, strnadi, zelenci, škrjančki. Vse te našete ptičke, osobito pa senice, treba torej v zimskem času s krmiljenjem v naših sadnih vrtilih pridržati, da nam tu mrčesno zalego po zimi obirajo ter da tudi spomladi v sadovnjakih samih ali vsaj v njih bližini gnezdi. Za krmiljenje ptičkov treba pa posebne krmilne hišice napraviti ter jih v bližini tresa, na katerih si po zimi najrajši hrano iščejo, postaviti. Pa tudi s pravo krmo in pravilno premišljeno se jih mora krmiti. Za seničice in brgleze so najboljše krmilne snovi: seme solčnih rož ali solnčnic, potem suha koruzna moka in pa strjeni srovi goveji loj. Peške buč, jedra orehov in mandelnov, seničice in brglezi tudi radi uživajo, toda ne kaže jim jih podajati. Skušnja uči namreč tčarje, da zadobe seničice po obilnem užitku bučnih peškov kaj rade drisko, katera jih je v stanu še celo ugonobiti. Po obilnem užitku orehovitih in mandelnovitih jedrc se pa ptički preveč otolste, osobito na repnem koncu, kjer se jim neka oteklina naredi, vsled katere tudi lahko poginejo. Pravilno, premišljeno treba pa seničice v tem smislu krmiti, da jim ni v krmilnicah mizica vedno bogato pogrnjena, kajti sicer si mislijo: kaj si bom hrano šele po drevju iskala, ko jo imam tu v obilici na ponudbo. Koruzna moka, ta naj jim bo vedno na razpolago, ne pa tudi seme solnčnic ter

loj. Kak dan v tednu naj bo toraj tudi zanje postni dan, in sicer naj jim pa tudi vsak dan popoldan boljše hrane zmanjka, tako, da se vidijo prisiljene, si po drevju hrano iskati. Posebno gre pa še na to paziti, da se ne preneha koj s krmiljenjem, kakor hitro na spomlad sneg skopni, kajti sicer jo ptički v hoste popihajo, in tam potem tudi gnezdi. Za vrabiče, ščinkovčke, strnade, zelence, škrjančke je pa najboljša hrana ajda, proso, oves, konoplje, in tem ptičkom mora biti pa mizica vedno enako pogrnjena, ker oni, kakor rečeno, v zimskem času mrčesov ne iščejo, ker jih ne žrejo. Koliko da izda tako pravilno zimsko krmiljenje koristnih ptičkov, dokaže naj sledeči dogodljaj.

Ko se je v jeseni leta 1886. kmetijska šola na Grmu pričela, viselo je vse polno gosenčjih gnezd po sadnem drevju, in učenci imeli so obilo posla iste obirati ter sožigati. Ko se je pa redno vsakoletno zimsko krmiljenje ptičkov upeljalo — solnčnice seje še nalašč v ta namen vsako leto v precej obilni meri — zginile so gosence tako, da že več let nikaka potreba ni, gosenčja gnezda obirati ter uničevati, ker jih jednostavno nič ni. In tako naj bi se toraj zimsko krmiljenje ptičkov povsod vršilo. V Novem mestu omislil je podpisani letos tri ptičje krmilnice, katerih ena stoji na trgu sv. Katarine, druga v drevoredu pred mestno hišo stanovanj gg. uradnikov, tretja pa v drevoredu pod vilo g. dvornega svétnika Grdešiča. Nakupljene so tudi potrebne krmilne snovi. Vse to omislil sem podpisani z denarnimi prispevki p. n. posestnikov sadnih vrtov in sploh prijateljev ptičkov v Novem mestu, kateri so do 10. t. m. 34 kron znesli. Vsem naj bode na tem mestu prav lepa hvala in prošnja izrečena, da tudi v bodočnosti svoje radodarne roke ne odtegnejo, ako bo nastala potreba, krmilne snovi dokupiti ali še celo krmilnice pomnožiti. Novomeški tuzadnji zgled posnemali naj bi tudi povsod drugod po Dolenjskem.

R. Dolénc.

V premislek trgovcem na Dolenjskem.

Ako zasledujemo trgovino po mestih in večjih krajih na Dolenjskem, opazujemo, da je nastal pri nas v zadnjem desetletju velik napredek. Najmogočnejše je na to uplivala poleg vedno temeljiteje stanovske izomike in obsežnega kredita izvršitev obeh prog dolenjskih železnic. S to progo je postala Dolenjska deležna tistih dobrot, ki jih povsodi opazujemo, kjer se cele pokrajine priklopijo svetovnemu prometu. Tako je tudi pri nas. Kmetijstvo se povzdiguje bolj in bolj; dohodki iz posameznih kmetijskih panog rastejo; med kmetijskim stanom se širi omika in napredek; obrtnijski stan se prilagoduje sedanjim višjim zahtevam; delavski stan se ojačuje in dobiva boljše eksistenco; industrija pridobiva tal — s kratka: novo življenje se kaže v vseh slojih prebivalstva. Če mora kateri stan paznim očesom razmotrivati te spremenjene razmere, če mora kdo računati s tem napredkom, mora storiti to — trgovski stan. Sam se mora trgovsko temeljiteje izobraziti, uživati se mora v sedanje večje potrebe in želje prebivalstva, sam se mora postaviti na čelo napredka, navajati mora prebivalstvo k napredku, saj v tem obstoji njegova eksistenca in bodočnost. Kjer trgovski stan uméva to vzvišeno nalogo, tam se širi promet, tam se vzdiguje blagostanje.

In v resnici se je nastanilo v zadnjih 20 letih na Dolenjskem tako po mestih, kakor po trgih in vaseh toliko trgovcev in kramarjev, ki posredujejo promet najrazličnejšega blaga, da je v tem opazovati velik napredek. Ako se oziramo na trgovski stan po mestih, lahko trdimo, da se je najmanj podvojil, dočim je manjših trgovin po deželi desetkrat toliko in več, kakor popred. To dejstvo kaže, ker si pridobiva toliko obrtnikov svojo eksistenco, da postaja potreba prometa vedno večja in da tu stanuje kolikor toliko materijelno podprto prebivalstvo.

Ni pa vedno merodajno le število obrtnikov. Treba je vpoštevati v prvi vrsti visokost prometa, vrednost in kakovost blaga, ki pride v promet in vrednost deželnih pridelkov, ki se dobi pri njih nakupovanju. Tu pa opazujemo velik nedostatek.

V prvi vrsti so poklicana vsa mesta in večji kraji na Dolenjskem, da se v njih trgovski stan organizuje, da se združi in zjedini glede blaga, ki pride v promet. Tu je pred vsem potrebno, da se istovrstni trgovci med seboj dogovoré, katere vrste blaga bode ta ali oni v posebni meri, kakovosti in dobroti prodajal, t. j. v katerem blagu bode specialist. Taka pametna in dandanes neobhodno potrebna razvrstitev blaga omogoči posameznikom, da se morejo v enem blagu založiti z veliko množino in z najraznovrstnejšim blagom, ki ima za posledice, da more vsem zahtevam zadoščati. S tem se ob enem poveča promet. Nadalje zamorejo od njega en gros kupovati kramarji po deželi in

niso vezani na dosedanji način dobave, ki dobivajo le slabeje in zastarelo blago iz tovarn. Čeravno se taka razvrstitev bolj ali manj sama ustanovi, vendar moti in utesnuje nje dosledno izvrševanje upravičena bojazen, da mu more nasprotna konkurenca uničiti ne le plodove mnogoletnega truda in rizike, ampak mu more prizadeti še najobčutnejšo materijelno škodo. To pa odpade tedaj, ako obstoji med istovrstnim trgovskim stanom veljaven dogovor, ki poedincu jamči, da mu sodrug-obrtnik ne bode delal po nepotrebnem konkurence v njegovi stroki.

Tako specializiranje trgovin je pred vsem potrebno v metropoli dolenski v Novem mestu. Po svoji ugodni legi in po svoji utrjeni večstoletni trgovini je ono poklicano, da ne zalaga samo mesta in bližnje okolice s potrebnim blagom in da posreduje nakup deželnih pridelkov, ampak tu naj bi bilo središče, kjer bi dobivali drugi manjši trgovci po Dolenskem vse potrebno blago „en gros“, ne da bi jim bilo treba od drugod naročevati.

Z medsebojnim dogovorom odpravilo bi se lahko mnogo dosedanjih zastarelih razvad, kakor nepotrebna novoletna darila, ki se mnogokrat prevč in po nepotrebnem izkoriščujejo; uredilo bi se število ur na dan, koliko časa imajo biti odprte prodajalnice; odpravila bi se tuja konkurenca ob času semnje, ko nudijo vsakovrstni kramarji najslabeje blago po navidezno nizkih cenah in s tem oškodujejo kredit poštenemu blagu itd.

V interesu povzdige trgovine na Dolenskem, zlasti trgovin po mestih in v prvi vrsti v Novem mestu bi bilo, da bi se trgovci združili, se organizirale trgovine po označenem načinu, se medsebojno dogovorili in to ne na škodo prebivalstva, ampak, da bi povišali promet z vedno boljšim blagom, vstrezajoč vsem potrebam in zahtevam. Na drugi strani pa bi posvetili nakupu deželnih pridelkov in njih prodaji večjo pozornost. Pri tem pa bi zamogli marsikatero zastarelo razvado v korist trgovini odpraviti. Zlasti v Novem mestu bi se dalo v tem oziru mnogo občekoristega ustvariti; treba bi bilo skupnega dogovora in ni dvoma, da so med njimi trgovci-veščaki, ki bi to namero radovoljno podpirali. Treba bi bilo le skupnega sestanka, n. pr. na magistratu ali v kakem javnem lokalu, in dogovor bi se dosegel. Isto in morda še lažje bi se to doseglo v manjših mestih in trgih po Dolenskem. — Tako postopanje bi bilo trgovini in prebivalstvu v hasek in zato je želeli, da bi se tudi na tem polju storilo kaj koristnega. Dogodki v Ljubljani in po Slovenskem nam jasno kažejo, da se mora i tu uresničiti geslo: Svoji k svojim! Trgovski stan je poklican, da oživi in povzdigne promet in blagostanje; on je in mora ostati napreden ter mora v tem smislu uravnati svoje delovanje. In ena taka napredna zahteva je pošena in pametna organizacija, združena s pravično delitvijo dela, blaga in prometa.

Politični pregled.

Avstrija dobi novo ministrstvo, ker je dosedanje Beckovo odstopilo. Baron Bienert dobil je nalogo, sestaviti novo ministrstvo in se je istemu posrečilo, vsaj v najaktuelnejših spornih točkah mej Čehi in Nemci doseči zblížanje, t. j. v zadevi jezikovnega vprašanja pri sodiščih in delovanja češkega deželnega zbora. Ako doseže baron Bienert med Čehi in Nemci sporazumljenje glede imenovanja sodnijskih uradnikov, je vspeh in parlamentarično ministrstvo gotova stvar.

Avstrijska vlada predložila je parlamentu obljubljeni zakonski načrt o socialnem zavarovanju. To je načrt za največje zakonodajniško delo, ki je bilo dosedaj izdelano na polju socialnega zavarovanja. Predloga obsega novo kodifikacijo dosedanjega zavarovanja delavcev (bolniškega zavarovanja in zavarovanja proti nezgodam), nadalje zavarovanje onemoglih delavcev in končno starostno zavarovanje delavcev in samostojnih oseb (malih posestnikov, malih obrtnikov in kupčevalcev na drobno). Za vse te stroke socialnega zavarovanja se postavi skladen organizem, kakršen v enaki enotnosti še ni bil ustvarjen v nobeni državi. Tako zavarovanje priteguje torej tiste, ki so zmožni kaj pridobiti, za tiste, ki so nezmožni kaj pridobiti, in mlajše za starejše. Pomen državnega prispevka pa je iskati v tem, da se ž njim prevali del rizika na

rame občnosti in da se nadalje plača bistven prispevek k prispevku iz davčnih novcev tistih, ki zaradi svoje večje posesti in dohodka niso zavarovani, torej niso deležni koristnosti zakona. S tem, da se na ta način imovitejši pritegujejo k prispevanju za starostno zavarovanje in zavarovanje za onemoglost, se v veliki meri pospešuje socialno zenačenje. Skrb zakona se razteza na bolniško zavarovanje in zavarovanje proti nezgodam, potem pri delavcih na zavarovanje zoper onemoglost in pri delavcih ter samostojnih osebah na starostno zavarovanje. V zakonu se potemtakem enotno združuje celo socialno zavarovanje, kakor ustreza to njegovemu značaju socialne varstvene uredbe. V obče bo vse tiste, ki zaradi nizkega dohodka niso v stanju s prihranki skrbeti za svojo starost, pritegniti k zavarovanju, vseeno, ali gospodarijo kakor samostojne ali nesamostojne osebe.

V ogrskem državnem zboru je bila 11. t. m. predložena nova volivna reforma. Volivno pravico ima vsak ogrski državljani, ki je star 24 let in katerega javna služba ne izključuje od volivne pravice. Vsak volivec mora najmanj eno leto stanovati v dotičnem kraju. Volivci, ki znajo pisati in brati, izvršujejo volivno pravico direktno, tisti, ki pa tega ne znajo, pa indirektno po volivnih možeh. Skoraj gotovo pride v državnem zboru pri obravnavi te prelepe volivne reforme do burnih prizorov.

Čedalje ugodnejše so vesti glede na aneksijo Bosne in Hercegovine. Dozdaj so odgovorili trije vladarji na cesarjevo lastnoročno pismo ugodno in tudi ruski car je svoj odgovor vže napovedal, neugodnega pač ne bo dal, ker se je Izvolskij v Buhlávi zavezal, da bo car aneksijo priznal. Italijanski kralj, kojega lastnoročni odgovor izroči v kratkem grof Avarna našemu cesarju, zagotavlja, da bo z vsemi močmi podpiral korake Avstrije v smislu trozveznega razmerja in se zavzel za to, da se bo aneksija Bosne tudi narodnopravno na konferenci priznala. Bojne priprave v Srbiji se nadaljujejo in poda baje Avstro-ogrška vlada vsled tega v Belgradu in v Cetinju po svojih poslanikih ultimatum: Srbija in Črnagora imata v gotovem roku naznaniti Avstro-Ogrski, čemu oborožujeti in kakšen namen ima to oboroževanje, sicer bo Avstro-Ogrska izvajala skrajne posledice. Na vseh drugih vznemirjajočih poročilih, katera so prešla iz srbskih listov v naše liste o nemirih v Bosni itd. ni besede resnične, kajti Bosna je mirna.

Pogajanja s Turčijo glede Bosne so se za vedno razbila, ker je Turčija zahtevala, da prevzame Avstrija velik del turškega državnega dolga.

LISTEK.

Ob jubileju sv. Očeta Pija X.

18. sept. t. l. je poteklo 50 let, odkar je prejel Jožef Sarto, sedaj vladajoči sv. Oče Pij X., sv. mašniško posvečenje, 16. nov. pa se prične 25. leto njegovega škofovskega posvečenja. Na dan svoje zlate sv. maše je papež Pij X. opravil tiho sveto mašo v cerkvi sv. Petra, velike slavnosti pa se vrše povodom obeh jubilejev te dni v Rimu.

Spominjali smo se slavljence z iskreno hvaležnostjo do Boga po vseh cerkvah naše škofije s slovesno službo božjo dne 25. okt. Prav pa je, da se svetega Očeta jubilanta spomnimo tudi na tem mestu in mu posvetimo nekaj besed kot zavetniku in pospeševalju katoliškega tiska.

Silovita moč je tisek, časništvo! Le kak prav zagrizen starokopitnež je še noče umeti in zato ne podpira tiska ne tega ne onega, ne tako ne tako. A da ima tisek res to čudovito moč do

človeštva, je treba tudi še organizacije. Bodi tisek še tako dober in izvrsten, ne moreš ga pripraviti med ljudi brez organizacije, a tudi organizacija je medla in slabo vspeva brez tiska. Zato pa sloni ves novodobni boj na organizaciji in tisku; kdor gospodari tu, gospodari v vsem.

In v tem smislu posvečujemo papežu Piju X. te skromne vrstice kot zavetniku in pospeševalju organizacije in tiska, s prisrčno in iskreno željo, da bi vzvišeni zgled najvišjega pastirja krščanske črede našel obilo posnemalcev tudi med nami, da bi se bolj razumno in bolj z vnemo bojevali za svete ideale vere in narodnosti ravno na tem polju.

Kar se tiče društvenega življenja v Italiji, si je pridobil od l. 1878. dalje nevenljivih zaslug grof Paganuzzi. Njegovo živahno delavnost je priznal papež Pij X. s tem, da ga je uvrstil med svoje osebne prijatelje ter ga kot papež pri eni prvih avdienc sprejel nad vse ljubeznjivo. Grof Paganuzzi se je sicer moral umakniti grofu Grosoliju iz Ferare, ki je stopil na čelo modernih struji, ki hoče upoštevati vse potrebe ljudstva in jim odpomoči. Eden prvih in najodločnejših in najvplivnejših pristavev te krščanske demokracije je bil beneški patrijarh Sarto, a še vedno ostal prijatelj grofu Paganuzziju. In vplivu kardinala in patrijarha Sarto ima Zgornja Italija zahvaliti nebroj društev, ki so novega papeža ob nastopu pozdravila z nepregledno množico brzojavk; do prej ni blo niti v Italiji natanko znano, koliko jih je, tisti čas se je pojavilo njih ogromno število.

Kot sin priprostega naroda je umeval njega potrebo, in zato je kot župnik v Salzanu ustanovil „kmečko posojilnico“. Tudi ko ga je dičil kardinalski škrlat, je imel še vedno dovolj zanimanja in smisla za te vrste društva, o čemur priča sledeči dogodek.

Dočim so kmečke posojilnice v Zg. Italiji izvrstno uspevale, tega gibanja v Sicilijini so nič kaj mogli umeti. L. 1895. se je sešel mladi duhovnik Coniglio iz Sicilije v Rimu z možem, ki je nosil naslov „apostol kmečkih posojilnic“, ime mu je Cerruti pa je bil tačas župnik v Gambaradi na Benečanskem. Kardinal Sarto je kaj strogo gledal na to, da so njegovi duhovniki natančno izpolnjevali svoje dolžnosti. In vendar so se obrnili Coniglio in drugi do patrijarha in ga lepo prosili, naj dovoli, da sme iti Coniglio v Sicilijo, da tam ljudi pouči in vspodbudi za te vrste organizacije. Upali pa niso, da se jim izpolni želja. Vendar je kardinal dovolil zoper svojo navado, samo to je zabičal, da mora biti župnik Coniglio do občinskih volitev doma, da bo vodil volivni boj! Toliko važnosti je pripisoval kardinal Sarto občinskim volitvam, a tudi kmečkim posojilnicam.

Coniglio je postal kmalu potem župnik v Murano blizu Benetk. Kardinal je poznal njegovo zmožnost za organizacijo. In res, kmalu se je ustanovilo delavsko društvo: kardinal se je vpisal prvi. Danes šteje društvo na tisoče udov. In kardinal je nešteto krat posreboval med delodajalci in delojemalci, obojim pravičen in dobrototen je z očetovsko prijaznostjo poravnal marsikak nevaren spor.

Pod vplivom patrijarha in kardinala Sarto je nastalo v Benetkah premnogo mladeniških društev, — nekaj jih je sam ustanovil, — in tudi zabavna društva so mu bila močno po volji, tudi ta je podpiral z vsem vplivom.

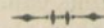
Kardinal Sarto se je potem lotil organizacije mož. Mirno, vstrajno, pa dosledno je organiziral može vseh stanov. Bil je toliko previden, da je vodstvo prepuščal mirnim, zmernim in razsodnim možem, in tako se mu je posrečilo, da je može pripravil za volivni boj. L. 1901 v decembru so v Benetkah in drugod nastopili vsi kakor en mož pri občinskih volitvah — in liberalizem je bil potr! Razmere so bile tako napete, da bi bil kardinal, dasi osebno priljubljen, postal nemogoč v Benetkah, da ni prodrla katoliška organizacija pri volitvah. In kardinal Sarto je bil gospodar v Benetkah!

Mnogo mnogo veljakov se je poklonilo Piju X. ob njegovem jubileju, a nobenih pozdravov ni bil tako do solz ginjen, vesel, kakor pozdravov mladeniških telovadskih društev koncem septembra. Spet je jasno dokazal, da umeva vse potrebe človeštva in potem združenja. Da bi papež prisostvoval telovadski slavnosti mladeničev je res nekaj — modernega, novodobnega, pa je vse dobro misleče, ki vidijo rešitev človeštva v organizaciji, potrdilo v njih delih in trudih in žrtvah, zlasti pa Piju X. pridobilo srca mladine, kateri je dal zlat nauk: zdrava duša v zdravem telesu ter zabava po resnem delu.

Prav tako je kardinal Sarto skrbel z vso vnemo za katoliško časopisje, naj so bili listi politični, gospodarski ali pa namenjeni družini in domu. Samo en slučaj pa dovolj značilen: Benečanski katoliški dnevnik je stal pred denarnim polomom. Kardinal pa je dejal, da rajši proda pastirsko palico in škrlatno

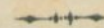
obleko, ko pa da bi pustil list propasti. In list je obstal. Povzročal mu je še veliko skrbi, a vzdržal ga je in žnjim krotil nasprotnike vere ter sprave ljudske sreče. Razumel je, kako imenitno orožje je v naših časih časopis.

Dosti. Kdor ume, kaj hočemo s temi vrsticami, bode storil svojo dolžnost nasproti katoliškim listom in katoliški organizaciji. Kdor pa si ne da tega dopovedati, je itak vse zaman. Samo tega naj ne reče kak zagrizen trmoglavec, da ume potrebe časa, da je prijatelj ljudstva in dober katoličan! Tudi ob nastopu telovadcev pred Pijem X. v Rimu je dejal nekdo, da se je papež preveč ponižal, ko je vsprejel te „komedijante“. No, takih kratkovidnežev, ki hočejo biti modreji ko Pij X. je tudi še med nami — preveč. Dal Bog, da bi izginili čim preje, ter bi vzvišeni zgled Pija X. zbudil vse speče in zaspane k vstrajnemu in požrtvovalnemu delu potom organizacije in tiska za Boga in krščansko ljudstvo! To bi bil Piju X. najsrečnejši dar!

Piše se nam:

Iz Št. Petra. — Gasilno društvo v Št. Petru se je osnovalo meseca junija 1906. Društvo ni imelo nič denarja. Tedaj ni bilo družega pripomočka, da se je moralo društvo obrniti na dobrodelna srca, kar jih je pa, hvala Bogu, precej dobilo v Novem mestu, domači fari in pri dobrodelnih zavodih. Potem smo si takoj naročili brizgalno in k tej potrebne cevi, katero smo dobili meseca decembra. Ker pa nismo imeli prostora za spravo brizgalne in cevi, je bil naš čast. g. župnik toliko prijazen, da je odstopil prostor, da smo spravili brizgalno, v katerem prostoru smo jo imeli do 8. novembra 1908. Spomladi tega leta smo si morali pa začeti skrbeti za gasilni dom. A to je bila težava. Jeli smo se obračati zopet s prošnjami do milosrčnih gg. gospodarjev in tako dobili večinoma les brezplačno. Društveniki so brezplačno fundament skopali, pesek nakopali, smreke posekali in zvozili. Opeke so nam tudi precej brezplačno odstopili dobri farani zastoj in kamen izvozili. Tako smo s težavo zgotovili do novembra meseca gasilni dom. — Dne 8. t. m. smo imeli pa blagoslovljenje brizgalne in gasilnega doma. Domača dekleta so bila tako marljiva, da so nam vse vence po noči napletle. — Posebno zahvalo izrekamo prečast. gospodu župniku in kaplanu iz Št. Petra in g. župniku iz Brusnic, kateri je bil navzoč pri blagoslovljenju in pri veliki sv. maši, katera je bila z leviti.

Domače vesti.

† (Kanonik Jož. Hočevvar.) Dne 11. t. m. ob 2. uri zjutraj umrl je v starosti 87. let, previden s sv. zakramenti, kanonik, demantnomašnik in starosta kranjske duhovščine, odlikovan s častno kolajno za 40letno službovanje, preč. gosp. Jožef Hočevvar. Pokojnik bil je rojem v Adlešičih dne 9. feb. l. 1822 ter bil v mašnika posvečen l. 1845. Služboval je potem kot kaplan v Krašnji in Stari Loki, bil naučni prefekt v deškem semenišču, nekaj časa namestni učitelj na ljubljanski gimnaziji, dalje časa lokalist na Homcu, nad pet let podvodja in ekonom v bogoslovnem semenišču in od l. 1868 dalje župnik na Igu. Globoko bogoslovsko in splošno naobražen župnik je dobil leta 1881 kanonikat kolegijatnega kapitlja v Novem mestu, kjer je živel spoštovan in čislan ne samo od duhovnikov, ampak od vsakega, ki je imel priliko spoznati blagega duhovnika. Zadnja leta je preživel zbog boleznih na postelji in ko je leta 1905 obhajal demantno mašo, je dobil iz Rima dovoljenje, da sme maševati sedé, toda tega privilegija se je poslužil le o priliki svojega jubileja. — Sijajnega pogreba dne 13. t. m. udeležilo se je poleg velike množice odličnega občinstva, uradništva, odposlanstva mesta, meščanske garde, vodstvo hranilnice, mnogo duhovnih sobratov pokojnega, mej njimi tudi stolni kanonik in dekan mil. g. Kolar in stolni kanonik preč. g. Feticch-Frankheim, kot zastopnika stolnega kapitlja, in drugi. Sožalje je izrekel novomeškemu kapitelju deželni predsednik g. baron Schwarz. — R. I. P.!

(Konferenca sodalitatiss ss. Cordis Jesu) za semiško dekanijo bode v sredo, t. j. 18. t. m., v Črnomlju. Začetek ob polu 11. uri dopoldne.

(Odlikovanja ob cesarjevem jubileju.) O odlikovancih 2. decembra predložile so deželne vlade svoje predloge. V ministrstvu se sedaj o predlogih posvetujejo. Nad 4000 bo odlikovancev, mej temi ena tretjina državnih uradnikov. Raznim

civilnim in vojaškim penzionistom se bodo milostnim potom po-
višale pokojnine.

(Nemila smrt) si je izbrala v našem mestu žrtev, ka-
tero bodo zraven žalujočih zaostalih težko pogrešali tudi Novo-
meščanje in najbolj reveži. — Preblagorodna gospa Marija
Vaupotič, soproga občežnanega c. kr. višjega okr. zdravnika
dr. Vaupotič-a, je v četrtek 12. nov. ob polu 4. uri popoldne v
59. letu svoje dōbe mirno zaspala v Gospodu in sicer po dolgo-
trajni mučni boleznii in previdena sv. zakramenti. — Pokojna je
bila ena onih izrednih novomeških dam, katero so vsi, visoki in
nizki ljubili, v resnici spoštovali in visoko čislali. Nepozabna rajnka
si je pa tudi zaslužila tacega odlikovanja s svojim vseskozi ple-
menitim značajem in srcem, ker bila je ljubeznjiva in prijazna vsake-
teremu, posebno usmiljena do ubozih in radodarna v vsakem oziru
in pri vsem tem ponižna od srca in najboljša soproga in mati. —
Ob njeni krsti, na njenem preranem grobu žalujejo pač najbolj
reveži in sirote, katerim je bila Vaupotičeva gospa vsikdar skrbna
mati in največja dobrotnica. Kajti kot soustanoviteljica in več-
letna podprednica ženske družbe sv. Vicencija Pavla za Novo mesto
storila je na tem polju kolikor sploh človeku mogoče veliko. Zraven
neumornega dela usmiljenja, bila je pokojna ravno tako požrtvovalna
na slovensko-narodnem polju. Koliko zaslug ima preblaga gospa
za narodna društva, vé novomeško prebivalstvo najboljšje. Pri-
poznati moramo, da je bila pokojna gospa Vaupotičeva vzor dela
in pridnosti, kakor tudi vzor krščanske soproge in matere. Da
je rajnca živela vdano v voljo Božjo, da so jo vodili v življenju
in delu vsikdar najvišji ideali, je nam dokaz njena udanost in
potrpežljivost na svoji bolniški postelji, v svoji mukepolni boleznii
— in ob svoji smrti. — Mi pa upamo v Boga, da izpolni nad-
dušo pokojne obljubo: „Blagor usmiljenim, ker oni bodo usmiljenje
dosegli!“ In na njeni hladni gomili si oživimo spomin: da bodemo
tudi mi morali zapustiti vse, samo naša dobra dela pojdejo z
nami. — Naj v miru počiva!

(Izpremembe v finančni službi.) Prestavljeni so gg.:
Konc. praktikant Avgust Sedlar v Črnomelj za davčnega refe-
renta, fin. koncipist Ivan Korbar iz Črnomlja v Krško, fin. kon-
cipist Alojzij Hut iz Krškega v Radovljico, davčni oficijal Sta-
belj iz Metlike v Trebnje, davčni oficijal Gostiša iz Trebnjega
na Vrhniko, davčni oficijal Novak iz Kranja v Metliko, davčni
asistent Predalič iz Loža v Metliko, davčni asistent Stepič
iz Mokronoga v Lož in davčni vežbenik Dragotin Golia iz Met-
like v Novo mesto. V pokoj je stopil davčni nadoskrbnik g. Felix
Nitsch v Kočevju. Davkar g. Ivan Buchta v Trebnjem je ime-
novan za višjega davkarja v okrožju fin. ravnateljstva v Ljubljani.

(Imenovanja pri vojaštvu.) Dne 1. t. m. bil je mej
drugimi imenovan tudi naš rojak (Dolenjec) dosedanji polkovnik
in poveljnik domobranskega pešpolka Černovce št. 22 gosp. Ivan
Lavrič c. in kr. generalmajorjem in poveljnikom c. kr. 51. do-
mobranske pešbrigade v Visokem mitu (Hohenmauth) na Češkem.
— Novomeščan c. in kr. stotnik lovskega bataljona št. 30 v Lvovu
gosp. Valentin Oblak imenovan je c. in kr. majorjem in premeščen
k 3. bataljonu cesarskih lovecev v Trident na Južnem Tirolskem.
Novomeščanom znan in drag stotnik pri topničarstvu g. Podboj
imenovan je majorjem. — C. k. nadporočnik domobranskega peš-
polka Lvov št. 19 gosp. Karol Petsche, rojen v Trebnjem, tu
v mestu dobro znane rodbine, ker je dlje časa tu bivala ter so-
rodnik občespoštovanih rodbin Brunner in Skale, imenovan
je c. kr. stotnikom pri imenovanem polku. Čestitamo!

(Premeščen) je finančni paznik gosp. Pavel Straus iz
Novega mesta v Idrijo.

(Premembe pri učiteljstvu.) Za suplentko v Dobrničah
je imenovana gdč. Marija Hiršman.

(Imenovanje.) Za ravnatelja kočevske gimnazije je ime-
novan g. dr. Franc Riedl, profesor na nemški državni gimnaziji
v Ljubljani.

(Poročila) se je gdč. Marica Jelenc, hčerka gosp. nad-
učitelja z Dvora s trgovcem gosp. Antonom Muha iz Metlike.

(Umrli) je dne 7. t. m. ob polu 10. uri zjutraj, po dolgem
trpljenju, previden s svetotajstvi v Metliki posestnik in meščan
gosp. Lavoslav Fleischman, v 73. letu svoje dōbe. Pogreba
dne 9. t. m. udeležila se je ogromna množica občinstva. N. v m. p.!

(Moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila
in Metoda) za Novo mesto in okolico priredite dne 21. listopada
zabaven večer z dramatično predstavo „Cigani“. Malomestna šalo-
igra s petjem v treh dejanjih. Spisal Jak. Dolinar. Pevske točke
spremlja salonski orkester. — Ples. — Začetek ob 8. uri zvečer.
Buffet in gostilno oskrbi odbor ženske podružnice družbe sv.
Cirila in Metoda.

(Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v
Novem mestu) proslavi 60letnico presvitlega našega cesarja
v nedeljo 29. t. m. s skupno sv. mašo zjutraj ob 7. uri v frančiškanski
cerkvi in z družinskim večerom zvečer ob 8. uri v lastnih pro-
storih. Društveni redni kot varstveni člani pa tudi gg. mojstri,
ki so prijazni društvu, se vabijo, naj se blagovolijo udeležiti
sv. maše in slavnosti zvečer s svojimi družinami. Za potrebno
zabavo, jed in pijačo se bo poskrbelo.

(Ciril-Metodova podružnica.) V gostilni g. Gačnika
so nabrali narodni trgovec g. Franc Božič in njegovi prijatelji
8 K (osem kron). — Nabiralnik v Gotni vasi je nesel 7 K (se-
dem kron). — Računskih listov se je v septembru in oktobru
naročilo pri blagajniku 3350 in sicer: gostilna Poula (Krištof) 2000,
gostilna Štembur v Kandiji 700, gostilna na Vratih 500, gostilna
Jakše 100 in gostilna Gačnik 50 komadov.

(Namesto venca) na krsto mnogoletne odbornice ženske
podružnice Ciril in Metoda gospe Marije dr. Vavpotičeve so
darovale v prid Ciril in Metodovi družbi v Ljubljani sledeče gg.
odbornice: Jakobina dr. Žitkova 5 K, Marica Kozinova 3 K,
Ivana Levec 3 K, Vekoslava Skale 1 K, Viki Malnerič 2 K,
Ana Kompore 1 K, gdč. Regina Preatoni 1 K, Tilka Rohr-
mann 1 K, in odbornik g. prof. Ivan Maselj 1 K. Skupaj 18 K.

(V bolnico Usmiljenih bratov v Kandiji) se je
sprejelo meseca oktobra 128 bolnikov. Odpustilo se jih je ozdrav-
ljenih 79, zboljšanih 40, neozdravljenih 12, umrli so 3, in sicer
1 vsled zmečkanine hrbtenice, 1 rak jeter, 1 vsled zamotanih
črev. Oskrbovalnih dni se je nabralo 2741, na vsacega bolnika
pride povprečno 13 dni. Koncem meseca je ostalo v oskrbovanju
76 bolnikov.

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) V mesecu
oktobru 1908 je 265 strank vložilo 88.205 K 09 h, 235 strank
vzdignilo 142.578 K 35 h, torej manj vzdignilo 54.373 K 26 h,
4 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 5.600 K, 329 menic
se je eskomptovalo za 109.966 K. Stanje vlog 3.332.456 K 55 h.
Denarni promet 568.119 K 63 h.

(Semenj v Kandiji) za govejo živino in prašiče bo pri-
hodnji četrtek, dne 19. t. m. — Kupci in prodajalci se s tem
vljudno vabijo.

(Novomeščanje pozor!) Ker se bode gradil za že-
leznico nov železni most čez Krko, bi bila ta izvrstna pri-
lika za porabiti, da bi se zraven železnega tira napravila steza
za pešce. Ta bi gotovo ne zahtevala toliko denarne žrtve in truda,
da bi se ne izplačala v pogledu na veliko korist in prijetnost,
ki bi bila s tem dana občinstvu. — Seveda je zdaj čas za to
prostiti na merodajnem mestu in vse potrebne korake storiti, in
ne potem, ko bode že zopet prepozno. — Toraj, Novomeščanje,
storimo to brez odlašanja in ne dajmo se morda ustrašiti po zares
malenkostnih izgovornih razlogih, kateri pa tukaj nikakor ne
smejo priti v poštev glede na dalekosežne ugodnosti in vele-
pomembne važnosti za Novo mesto in okolico, ki bi nam nudila
ravno ta pešpot.

(Nova železnica Trebnje-Št. Janž) se otvori brez
slovesnosti v nedeljo, 15. t. m. ob polu 10. uri zjutraj ter bo vo-
zila po trikrat na dan tje in ravno tolikrat nazaj in sicer bodo od-
hajali vlaki iz Trebnjega v Št. Janž: prvi ob 9:36 uri zjutraj, drugi
ob 3:35 uri popoldne in tretji ob 9:41 uri zvečer. Iz Št. Janža
v Trebnje pa bodo odhajali vlaki, in sicer: prvi ob 4:45 zjutraj,
drugi ob 10:48 dopoldne in tretji ob 4:54 popoldne. — Gorjé
si ga Dolenjcu, ako hoče iz Novega mesta v Št. Janž! Čakati
bo moral vsakokrat tje in nazaj v Trebnjem dobre 3 ure!

(Brzobjavna služba) z omejenim dnevnim službenim
časom uvedla se je dne 3. t. m. na c. kr. poštnem uradu Sv. Križ
pri Kostanjevici, politični okraj Krško.

(Iz Dobrniča.) Ustanovilo se je pri nas pred kratkim
prostovoljno gasilno društvo. Vsa čast za to gre našem vrlemu
g. županu in vsem, kateri so kaj pripomogli k temu prepotreb-
nemu društvu. Toda bojimo se, ker se je to društvo porodilo že
tako v pozni jeseni, da bo njegovo mlado telesce skozi mrzlo zimo
ostalo še pri topli peči. — Ustanovila se je tudi mala hranilnica,
ali tako imenovana čebelica. To je pa delo našega vrlega in za
vse dobro vnetega č. g. kaplana Goloba, za kar se mu izreka
vsa čast in zahvala na tem mestu. — Imamo tudi izobraževalno
društvo, ali to bo nam umrlo, ako ne bo hitre pomoči. — V
Vrbovcu je žena dvakrat zabodla svojega moža z gnojnimi vilami,
enkrat v glavo, drugič v stegno tako, da bo revež težko okrevaj;
vzrok je — ljubosumnost. — Drugokrat zopet kaj!

(Kje dobiti dobro pitno vodo za Belokrajino.)
S tem vprašanjem, ki je velevažnega pomena za Belokrajino,

se bavi deželni odbor. Ker studenci Gorjancev ne bi zadostovali potrebam, stopil je kranjski deželni odbor v obravnavo s hrvaško zemaljsko vlado zaradi studencev v Žumberku. Generalni projekt za to vodno preskrbo izdelal bo prihodnje leto deželni stavbeni urad.

(Nesreče.) Franc Knaus je pomagal pri slamoreznici pri posestnici Mariji Pojev v Srednji vasi. Ker je pa revček že prileten, pri tem so ga tudi še drugi silili, naj hitro naklada slamo, je vtaknil mesto slame svojo roko med valarje, kateri so jo takoj prijeli in potegnili pod koso (nož), katera mu je odrezala dva prsta in celo roko precej pomečkala. — Povožil se je 15 letni kmečki sin Ivan Zaletel, doma iz Knežje vasi št. 1. pri Dobrničah. V soboto, dne 7. novembra, ko je peljal listje domov, je šel na nekoliko vzvišenem svetu poleg voza; ko je stopil na kamen, se mu je spoddrsnilo, padel je pod zadnje kolo, katero mu je šlo čez levo stegno ter mu isto popolnoma zdrobilo. Sedaj leži ponesrečenec v bolnišnici Usmilj. bratov v Kandiji in upamo, da se mu bode noga tako lepo zacelila, da mu ne bode nič poznati. — Konji so se splašili Jožefu Opalk onkraj St. Petra proti Otočicam, ko se je vračal v nedeljo že proti večeru iz Rudolfovega proti domu v vas Zameško pri Skocijani. Poleg njega je sedela tudi deklica Reza Kovačič, ki se je tudi na svoj dom peljala. Kakor se čuje, sta oba nekoliko preveč v dno kozarca pogledala, zato je pa bil Opalk jako vesel in preganjal konje ter vpil nad njimi. Prišedši do Otočic, je hotel posebno pokazati, kako izvrsten glas da ima. Zaupil je nad konji, in ker je bilo že mračno, so se isti splašili ter oba zvrnili na kup kamenja, da se nekoliko ohladita. K sreči je bil toliko pri zavesti, da je za vajeti držal, sicer bi se še kaj hujšega pripetilo. Pri padcu je zadobil precej poškodb na glavi, katere ne bodo tako hitro zdrave. V terek ga je pripeljal njegov brat Franc v bolnico v Kandijo.

(Nesreče.) Žunič Jožef, 7 letni deček je hotel poskusiti, kako je sedeti na konju — a žal, da je bil premajhen — zato pa je poprosil svojega starejšega brata, da mu on pomaga na konja, kar je isti tudi storil. Toda komaj je Jožko sedel — pričel se je konj premikati — deček je zgubil ravnotežje in tako nesrečno padel s konja, da si je levo roko popolnoma zdrobil — kosti so prodrle skozi kožo — in nekateri mali koščeki zdrobljene kosti so izpadli. Ponesrečenca so pripeljali takoj v bolnico v Kandijo, kjer je malo upanja, da mu bo roka še ostala. — Dne 7. nov. je šel Janez Umek, 16 letni hlapec pri Juriju Jaklič v Ornomlju po drva v Metlerje. Ko se je vračal iz gozda, je šel za vozom, pri Bistrcu je voz zavril, potem pa šel naprej, da bi sedel na voz. S silo se je zagnal na voz, a pri tem mu je spoddrsnilo, padel poleg voza, prijelo ga je kolo ter kakih 20 korakov za seboj vleklo. Obležal je tam, dokler ga niso dobrosrčni ljudje pobrali in zapeljali v bolnico, kjer je dobil prvo pomoč od gosp. dr. Jos. Straška ob asistenci usmilj. bratov. Ponesrečenec je zadobil jako težke poškodbe, posebno na hrbtu in nogah in je jako malo upanja, da okreva.

(Nesreča.) Dne 5. t. m. skočila je na postaji Grosuplje neka ženska, še predno se je vlak ustavil, iz železniškega voza ter se tako poškodovala, da so jo prepeljali nezavestno v deželno bolnico v Ljubljano.

(Tatvina v cerkvi.) V podružnico sv. Marije Magdalene na Vel. Plešivici pri Adlešičah je bilo v času od 3. do 5. t. m. vlomljeno in iz nje oziroma iz zaprtega tabernaklja ukradeno kelih s pateno, korporal in purifikatorij v skupni vrednosti 50 kron. Tat ali tatovi, kojih je bilo skoraj gotovo več, naredili so si iz štirih debelih kostanjevih kolov lestvo in po nji prišli v stolp skozi lino, ki je šest metrov od tal. V zvoniku je ulomil vrata v cerkev in prišel tako v cerkev. V cerkvi je odprl siloma omaro, v kateri so cerkvene potrebščine, katerih se pa ni dotaknil, ker je najbrže iskal denarja, katerega pa ni dobil. Nato je vzel tabernakelj in ga vrgel z zvonika na tla, kar priča udrtina v zemlji. V bližnji hosti odprl je siloma tabernakelj ter pobral iz njega zgoraj navedene stvari. Zločinec ni znan, a da bi storil to kak domačin, ni misliti. Ker je bil dne 3. t. m. v Ornomlju semenj, je kaj lahko mogoče, da se je izvršil vlom po kakem tujcu, ki se je vračal s semnja. Tat izvršil je svoj zločin lahko prav nemoten, kajti pol ure na okolu ni skoraj nobene hiše.

(Samoumor.) Na Vernih duš dan oddalil se je Franc Zavrl, posestnik iz Javorja pri sv. Križu pri Litiji od doma, ne da bi bil povedal, kam da gre. Ker je bil imenovan že pol leta na umu bolan, iskali so ga domači dva dni brezuspešno. Dne 4. t. m. našel je nekdo slučajno iskanega — toda obešenega. Nesrečnež je bil vseskozi poštenjak. N. v m. p.!

(Za IV. zasedanje porotnih obravnav.) ki se prično dne 30. novembra t. l. pri tukajšnjem c. kr. okrožnem sodišču, iz-

žrebani so bili naslednji porotniki: Sterbenc Ferdinand, pos., Konjski Hrib; Drobnič Franc, pos. in pek, Ribnica; Samida Janez, pos., Mali Rigel; Ambrožič Martin, pos., Žrjavin; Kresse Anton, pos. in trg., Šalka vas; Vehovec Alojzij, pos., Žužemberk; Puhek Janko, pos. in trg., Črnomelj; Prijatelj Franc, pos. in trg., Teržise; Smolič Franc, pos., Knežja vas; Spilek Andrej, pos., Prilipe; Kramar Janez, pos. in usnjar, Zabrdje; Sicherl Janez, pos., Spod. Brezovca; Kambič Jakob, pos., Črešnjevce; Dejak Anton, pos., Dolenja vas; Schuller Anton, pos., Mirna; Prijatelj Ivan, pos. in župan, Št. Janž; Ruech Franc, pos. in klepar, Kostanjevica; Mausser Franc, pos., Dol. Toplareber; Marušič Alojzij, pos. in gost., Spod. Radulje; Bajc Franc, pos. in trg., Malikoren; Miklič Ignacij, pos., Lukovk; Bučar Jožef, pos., St. Jernej; Govanec Karol, pos. in trg., Metlika; Simonič Janez, pos., Podreber; Pečjak Franc, trg., Hrib; Weiss Leopold, pos. in usnjar, Metlika; Picek Franc, pos. in trg., Ribnica; Mežnaršič Ivan, pos. in gost., Metlika; Pirc Jožef, pos., Vel. Trn; Konda Jakob, pos., Gradnik; Novak Janez, pos. in pek, Ribnica; Kraševac Janez, pos., Gor. Lokvica; Pečjak Adolf, pos. in gost., Toplice; Vidmar Anton, gost., Mirna; Kirar Alojzij, pos., Sleme; Fink Jožef, pos., Šalka vas. — Nadomestnim porotnikom so bili izžrebani: Žibert Jožef, pos. in ključavničar, Žabja vas; Bugar Janez, pos., Šmihel; Umek Vinko, pos. in mizar, Rudolfovo; Šali Anton, pos. in gost., Rudolfovo; Vovk Jožef, pos. in gost., Kandija; Bergmann Jožef, pos. in lekarnar, Rudolfovo; Windischer Alojzij, pos. in trg., Rudolfovo; Osolnik Anton, pos., Muhaber; Pintar Ivan, pos. in pleskar, Rudolfovo.

(Skratica) v občini Dobrepolje se neznansko hitro širi, tako da je pri posameznih rodbinah po pet otrok bolnih. Umrlo je že več otrok, veliko jih pa še leži.

(Ogenj) nastal je v soboto dne 7. t. m. v Češči vasi pri Prečini ter vpepelil dvema gospodarjema gospodarsko poslopje. Triletni sinček gospodarja Kristana zakuril je pod domačim kozolcem. Zgorel je kozolec, hlev in skedenj, vsa mrva, v kozolcu ajda, kuruza in nad 15 voz razcepljenih drv. Sosedu Kukmanu pa je ogenj uničil hlev in skedenj. Škoda je velika, posestnika pa sta bila zavarovana le za male svote, prvi za 1200 kron, Kukman pa samo za 400 kron. Da se ni ogenj razširil čez celo vas, zahvaliti se je požrtvovalnosti novo ustanovljene požarne brambe iz Valte vasi, katera je bila v najkrajšem času na mestu nesreče in omejila požar na omenjena poslopja ter neumorno ustrajala na pogorišču od 3. ure popoldne do 11. po noči. Čast vrlemu društvu!

Gospodarske stvari.

— (Vinski semenj v Novem mestu,) ki bo ta četrtek 19. t. m., se priredi v prostorih nove hiše g. Pavčiča nasproti pošte, (ne v hotel Jakac kakor smo zadnjič poročali) ker je ta prostor večji in za semenj tudi zaraditega prikladnejši, ker se lahko vsi udeležniki zbero skupaj v enem prostoru. Začetek ob 11. dopoldne.

— (Vinske cene.) Na vinski semenj v Ravne dne 12. t. m. je prišlo lepo število vinogradnikov in kakih 17 resnih kupcev. Na sejmu samem se je prodalo samo 173 hl vina po 24—34 v. Ker so zidance blizu, se je kupčija še tam nadaljevala, in tudi višja cena (36 v) dosegla. Iz drugih krajev prihajajo glede vinske kupčije in vinske cene boljše poročila kot v času trgatve. Na Nižjem Avstrijskem ima vino približno isto ceno kot lansko leto. Le vina iz slabših leg in vina, ki so vsled prezgodnje trgatve v dobroti zaostala, nimajo prave cene.

— (Povodom vinskega semnja,) ki se vrši v četrtek, dne 19. t. m. v Novem mestu v prostorih nove hiše g. Pavčiča blizu pošte, priredi novomeška kmetijska podružnica ravnostam ob 9. uri zjutraj vinarški shod. Na tem shodu govorijo: 1.) g. vodja Rohrmann: O povzdigi vinske kupčije potom združne organizacije; 2.) g. adjunkt Zdolšek: O zboljšanju prometa z vinom; 3.) g. nadzornik Skalicky: o izvozu vina v tujino. Vinogradniki, udeležite se shoda v velikem številu!

— (Kletarski tečaji.) Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeri z drugimi, bolj naprednimi, vinorodnimi deželami še na jako nizki stopinji — ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, ako hočejo pridelovati dobro, okusno in stanovitno vino in ako hočejo vino izvažati ter s pridelki drugih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, ako iz njega gospodar ne zna pripraviti fino, zlahkno in stanovitno vinsko kapljico? Istotako je znanje umnega kletarstva

neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, ako ž njim pravilno ne ravna. Da se ponudi interesom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v unnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več trodnevnih kletarskih tečajev in poleg tega en enodnevni tečaj izključno za gostilničarje, ne vinarov. Pri teh tečajih bode razlagal tudi nov vinski zakon, katerega znanje je vsakemu potrebno. Kdor se misli enega teh tečajev udeležiti, mora se pismenim potom ali ustmeno takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem zglasiti. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, priporoča se, da do tistihi prošnje kakor hitro mogoče vpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bode pravočasno, in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja pismenim potom obveščen.

Potrjim srcem javljamo, da je Bogu Vsegamogočnemu dopadlo, poklicati k sebi našo preljubljeno soprogo, najdražjo mater in sestro, nepozabno staro mater in teto, preblagorodno gospo

MARIJO VAUPOTIČ

c. kr. višjega okrajnega zdravnika soprogo,

ki je preminula v četrtek, dne 12. novembra, ob 3¹/₄ uri popoldne, v 59. letu svoje dobe, po dolgi, mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče.

Pogreb predrage pokojne bode v soboto, dne 14. novembra ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Svete maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah. Nepozabno pokojnico priporočamo v blag spomin in molitev.

V NOVEM MESTU, dne 12. novembra 1908.

(218)

Žalujoči ostali.

Odbora ženske in moške novomeške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda naznanjata uljudno, da je mnogoletna zaslužna odbornica gospa

Marija dr. Vaupotič-eva,

soproga c. kr. višjega okrajnega zdravnika,

dne 12. listopada mirno v Gospodu zaspala.

Bodi dragi rajnci blag spomin!

(217)

Odbora.

ZAHVALA,

Kolegiatni kapitelj novomeški se iskreno zahvaljuje za izraženo sočutje povodom smrti kanonika-staroste, prečastitega gospoda

Josip-a Hočevar-ja,

osobito: preblag. g. dež. predsedniku, zastopnikom preč. stolnega kapitelja, p. n. gg. načelnikom tukajšnjih cesarskih uradov, slav. mestnemu zastopstvu, vodstvu mestne hranilnice, zastopniku županstva Šmihel-Stopiče, meščanski gardi itd. in drugemu odličnemu občinstvu za udeležitev pri pogrebu.

NOVOMESTO, dne 14. novembra 1908.

(219)

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

G. nadsvetnik I. Škerlj 4 K; za oktober in november zadnjič po pomoti izostalo). G. župnik I. Vidregar 10 K; g. župnik M. Poljak 5 K; g. žup. Andrej Pipan 30 K; g. kaplan I. Kovič 5 K; neimenovan 10 K; neimenovana 2 K; g. Jožef Javornik, veletrežec 20 K; gosp. duhovni svetnik I. Šalehar za nov. in dec. 20 K; preč. g. stolni dekan Mat. Kolar 20 K; g. Fr. Zupančič, gostilničar pri kolodvoru 6 K; g. Mih. Mramor, posestnik 10 K. Dobrotniki iz mesta in Kandije za mesec november 47 K. Farani mirnopoški dostoj. 1 voz živil, krompirja, repe, zelja in fžola.

Dr. Jos. Marinko.

Loterijske številke.

GRADEC, 31. oktobra	73	76	24	44	1
TRST, 7. novembra	38	24	68	11	35

Pozor!

Povodom velikega požara dne 16. okt. 1908 na Božakovem, (Belokrajna), dajemo tem potom podpisani v javnost, da smo bili pri Graški vzajemni zavarovalnici proti požaru zavarovani ter nam je uže 31. okt., ozir. 6. t. m. 1908 imenovani zavod določeno odškodnino popolnoma poplačal, zakar se vljudno zahvaljujemo. Zato priporočamo c. kr. vzajemno Graško zavarovalnico vsakemu najtopleje.

Zastopništvo pri g. Josip Hrehorič-u v Metliki.

Božakovo, dne 6. nov. 1908.

(213)

Anton Repovš.

Janez Težak.

Anton Bajuk, po meni Josip-u Les.

V nedeljo, 15. novembra 1908 se vrši v novih lepih prostorih gospoda J. Paučič-a -- „Pri pošti“
Martinova veselica s plesom.

Vstopnina prosta.

(216)

Začetek ob 6. uri.

K obilni udeležbi uljudno vabi gostilničar Franc Kos.

DVA LEPA POSESTVA

ima naprodaj Jernej Turk, župan na

Mokrem polju. Enemu posestvu je
cena 12.000 K, drugemu pa 5000 K.

Dve hiši se dajo takoj v najem ali se pa tudi prodajo.
Kje pove upravništvo Dol. Novic.
(201-3-2)

Hiša s prodajalno

na najlepšem prostoru z vrtom, je na prodaj ali pa se da tudi v najem. — Kje pove uredništvo „Dol. Novic“. (206-6-2)

Učenca sprejme

Ig. Zalokar, stavbeni, galanterijski in ornamentni klepar; uvoditelj vodovoda, strelovoda i. t. d. v Brežicah. (Štajersko) (215-3-1)

V najem se takoj odda v Šmihelu lepo stanovanje v novi hiši
obstoječe iz dveh sob, kuhinje in kleti. **Prodaja se tudi hiša.** Natančneje pri upravi „Dol. Novic“.

HIŠA štev. 143 v Novem mestu, obstoječa iz 4 sob in pritiklin ter kosom vrta, je na prodaj. Pri hiši je tudi gozd. Plača se v gotovini le eno tretino. Vse drugo se poizve pri g. L. Ropas-u, tajniku mestne hranilnice v Novem mestu. (212-3-1)

Namenjam, da imam v zalogi vedno frišno in trpežno blago vsake vrste za častite gospode duhovnike.

JAKOB MIKOLIČ,

— krojaški mojster, Novo mesto, Veliki trg št. 92 —

priporoča se preč. duhovščini v izdelovanje vsakovrstne obleke, posebno talarje, površnike itd.

po najokusnejšem in najnovjšem kroju. — Izdelujem vsako, v to stroko spadajoče delo natančno po meri.

Priporočam se preč. duhovščini, da me blagovoli počastiti s cenjenimi naročili, zagotavljajoč, da bodem vedno skrbel, da izročim vsako naročilo v največjo zadovoljnost prečastitih naročnikov.

Slav. p. n. občinstvu priporočam svojo dobro urejeno krojaško delavnico,

v kateri delajo najboljše delavske moči; zatorej se jamči za elegantno, lepo in moderno izvršitev naročil, kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka lepo prilaga.

Tudi slav. p. n. občinstvu namenjam, da imam v zalogi vsake vrste moderne štofe ter tudi nepremočljiv tirolski ločen za haviloke.

Tudi imam narejene haviloke vsake velikosti za gospode in dečke po nizki ceni.

Dijakom znižane cene!

Najprimernejša in krasna
Miklavževa darila
priporoča knjigarna J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Vabilo za nakup istr. vina.

Fino pristno garantirano vino, več tisoč hektolitrov, belo, rudeče, in črno od 36 v naprej postavljeno na tukajšnji drž. kolodvor proti gotovemu plačilu, je za prodati in se ekspedira iz vzorne kleti kršč. vinarske zadruge v Vodnjanu. Cene za vagone po dogovoru. Tropinovec in droženka (istr. konjak) I^a od 70 do 80 novč. liter.

Za kršč. vinar. zadrugo: (131-13-11)

Ivan Pujman, poslovodja, Dignano, Istra.

Dva lepa stanovanja se takoj oddasta pri Božjem grobu v hiši, ktera je tudi naprodaj, g. G. Olivo.

Obstojita iz dveh sob, sobe za služkinjo, kuhinje, shrambe, kleti, drvarnice, prostornega podstrešja in velikega vrta. (209-2-2)

Pozor!

Kupuje pšenico, orehe in vse druge deželne pridelke po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-2) Jakob Paučič v Rudolfovem.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 2-80, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivega puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, — — — Od 5 kg nadalje poštine prosto.

Dovršene postelje bozato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumena nanking-blaga, 1 pernica velikost 170x116 cm z 2 blazinama, velikost 80x58, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpubom K 20, s pubom K 24, posamezne pernice K 12, 14, 16, blazne K 3, K 3 50, K 4. Proti povzetju razpošilja poštine prosto pri naročilu od K 10 nadalje. (195-24-2)

Maks Berger v Dešenici št. 226. Češki les.

Za neugajajoče dežar nazaj. — Ceniki zastoj in poštine prosto.

Ženske lase

zmešane in rezane kupujem po najvišji ceni.

Izdelujem vsa vlasuljarska dela. V zalogi imam fina toaletna mila, prave francoske parfume itd. BAYRUM t kočina proti izpadanju las in prhut. odlikovana z 10 zlatimi kolajnami. HAARPETROL za rast pomladka, NUSIOL iz orehovega izvlečka za lase in brade čud. uspeh, prekaša vsa dosedanja barvila. Poleg tega priporočam moj znam BRIVSKI SALON na novo urejen z najnovjšimi higijeničnimi komforti, s hitro, čisto in dobro postrežbo, želeč mnogobrojnega obiska.

Spoštovanjem se priporočam Ivan Svetec, (5-24-25) brivec in vlasuljar, Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Sprejemem takoj učenca

od 14 do 16 let starega iz poštene hiše in ki ima veselje do pekovske obrti. (200-2-2)

Natančneje pri g. Jakob Jakovac, p. Nova Sela, Bania, Dolenjsko.

Preselitev!

FRANK SAKSER Co.
in (192-3-3)

„GLAS NARODA“
se nahaja od sedaj naprej v lastni hiši
82 Cortlandt St. New York.

To je tik Pennsylvania železnice, postaja Cortlandt St. Station, ali dober blok od Baltimore & Ohio železnice.